СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 26. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 1-го лютого 1940. No. 26. Jersey City, N. J., Thursday, February 1, 1940. VOL. LXVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УРОДИНИ ПРЕЗИДЕНТА І БОРОТЬБА З ДИТЯЧИМ ПАРАЛІЖЕМ

ВАШИНГТОН. — Як минулого року, так і цього по цілих Злучених Державах Америки відбулися 30 січня балі з нагоди уродин президента Рузвелта. Таких балів відбулося 25,000. Але це не були лише святкування уродин президента. Цей день і ці балі були получені з масовими збірками на ціль боротьби з дитячим паралiжем. Президент сам хворів і по части ще тепер хворіє на цю страшну недугу і тому він став почесним головою цього фонду. Ця кампанія, що носить також назву „марш даймів", приносить у день уродин президента поверх три мільони долярів. Люди з ріжних сфер складають 10-центові монети на ту ціль і засилають на адресу президента. Почта звозить їх опісля до Білого Дому цілими троками. Того дня у Вашингтоні відбулося шість таких балів, а з них один у Білому Домі, куди запрошено багатьох артистів з Галивуду.

ЕДІСОН ДАЛІ ДОМАГАЄТЬСЯ СИЛЬНОЇ ФЛЬОТИ.

ВАШИНҐТОН. — Перед конґресовим комітетом морських справ секретар маринарки, Едісон, настоював на те, щоб конґрес таки привернув назад повну суму 1,300 мільонів долярів, передбачених у проекті державного буджету, а обтяту опісля на 500 мільонів, на розбудову американської воєнної фльоти. Едісон казав, що лише вповні узброєна Америка може гарантувати своїм громадянам спокій і забезпечувати їх перед нападом чужих сил. Слаба Америка цілком певно стане предметом нападів з боку чужих потуг. Цього не треба легковажити. Багато нині діється таких речей, що ще вчора людям видавались неможливими, казав він.

ВУДРІНҐ ПРОТИ ЦЕНЗУРИ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар війни, Вудрінґ, сказав, що хоч нині нема великої можливости вступлення Америки до війни, але колиб таке наступило, то він був би проти того, щоб заводити в Америці пресову цензуру. Вудрінґ висказав повне довіря до американської преси, яка сама знатиме, що можна писати, а що ні.

ФІНЛЯНДІЯ БРАТИМЕ УЧАСТЬ У ВИСТАВІ.

НЮ ЙОРК. — Не звертаючи уваги на свою війну з Советами, фінський представник підписав умову з корпорацією Світової Вистави в Ню Йорку, на основі якої Фінляндія цього року знов братиме участь у тій виставі. Фінляндія має вже свій павільон. При нім є малий ресторан, який тепер побільшать у надії, що з огляду на симпатії до Фінляндії багато людей будуть відвідувати його.

ЗАХИСТ ДЛЯ ВТІКАЧІВ У ДОМІНІКАНСЬКІЙ РЕПУБЛИЦІ.

СЮДАД ТРУХІЛЬО (Домініканська република) — Бувший домініканський президент, Рафаель Трухільо, відступив 500 родинам европейських утікачів, головно з Німеччини, 25,000 акрів своєї власної землі, щоб вони на ній поселялись. Домініканська република задумує спроваджувати більше втікачів з Европи, жидів і нежидів, та помагати їм там поселитися.

ПОЛІЦІЙНОГО ОФІЦИРА БІГЕНА УВІЛЬНИЛИ.

НЮ ЙОРК. — Суд увільнив поліційного офіцира Бігена, якому закидувано, що він, перекуплений певними сторонами, викрав поліційні документи, які компромітували певних людей. Два поліцаї твердили, що він ті документи викрадав і навіть велів їм мовчати. Але Біген доказав, що він тої ночи був удома, а зізнання згаданих поліцаїв назвав „мстивими".

КАНАДА ВЕРБУЄ АМЕРИКАНСЬКИХ ПІЛЬОТІВ.

НЮ ЙОРК. — В однім з нюйорських готелів канадійський уряд примістив своє вербункове бюро, яке записує американських пільотів, інструкторів у летунстві, для навчання нових пільотів у Канаді. Першенство мають знавці зо старої війни і нежонаті. Канадійський уряд обіцяє їм добрі заплати.

ЗАХОДИ ПОМОГТИ ПОЛЯКАМ.

ВАШИНҐТОН. — Голова конґресового комітету заграничних справ, Соль Блюм, заявив, що його комітет запросить бувшого президента Гувера, теперішнього голову комітету помочи Фінляндії, щоб висказав свою думку, як найкраще помогти полякам під німецьким пануванням. Водночас конґресмен Дікстайн з Ню Йорку вніс проєкт резолюції, яка натаврувалаб поступовання німців у забраних польських територіях, і такого натаврування вимагалаб від президента.

ПРОВІРКА АМЕРИКАНСЬКИХ КОРАБЛІВ

ВАШИНҐТОН. — Англійський амбасадор лорд Лотіен подав проєкт американському урядові, щоб створити в Сейнт Джовнс, на Ню Фавндленді, пристань, де провірюваноб усі американські кораблі, ще поки вони пустяться через океан до Европи. В той спосіб ті кораблі не будуть мусіти їхати на воєнні що знаходяться під воєнними операціями.

ВІДГУК СПЕЧЕННЯ ВЯЗНІВ

Вищий суд стейту Пенсилвенії відкинув апеляцію Френка Крейвена, заступника начальника вязниці в Говмзбурґ, й Френсиза Смита, вязничного сторожа, що були засуджені на вязницю від 1 до 3 років за спечення чотирьох вязнів у серпні 1938 року, і приказав їм негайно починати відсиджувати кару.

ДЕ ПРЕСА НЕ СВОБІДНА

Президент середньо-американської републики Нікараґва дозволив видавати наново ґазету „Діаріо", що виходить у місті Ґренаді, котру уряд републики був заборонив за кампанію проти одної „сусідської републики". Каже президент Сомоса, що він дозволяє на видавання ґазети наново лише тому, що через закриття ґазети знайшлись би без праці ґазетярі, що не винуваті за політику ґазети.

ЗА ВЕЛИКУ РОДИНУ

Підчас голосування серед студентok Колеґії Ню Рошел у місті тої назви, в стейті Ню Йорк, над питанням, скільки дітей хотіли би вони мати, подружившися, студентки подали такі числа, що пересічно випало на кожну студентку понад 6 дітей.

Голосування заряджено видно під впливом аґітації за контролю уродин.

ВЛОМНИК ДУШИВ ЛІКАРКУ

Д-р Елизабет Сонієрз зо Сонісайду, в нюйорській дільниці Квінс, повідомила поліцію, що до її мешкання вломався під ранком грабіжник і душив її так довго, поки вона не стратила притомности. Забрав від неї гаманець з кількадесятьма долярами.

ЗГИНУВ ВІД ГРОМОВИНИ ЧЕРЕЗ МОКРІ РУКИ

Підчас експериментів з новим електричним приладом для медицини, що його удосконалювала в ліверпульськім університеті в Анґлії група вчених, згинув від електричного струму д-р Гаролд Джеймс Вакі.

Розслід над подією переконав учених і поліцію, що вчений згинув через те, що дітнувся дроту з сильним електричним струмом голими руками, котрі, як усі признають, були в нього все незвичайно мокрі.

УДОСКОНАЛЮЮТЬ ТЕЛЕВІЗІЮ

Радіова Корпорація Америки сповістила, що вона вже поробила приготування до пересилки телевізійних сиґналів з одного міста до другого. При помочі цеї системи можна буде передавати телевізійні розсилки здовж цілого ланцюха стацій, розкинених по краю, як це тепер робиться з передаванням радіових авдицій з одної стації на другу.

ПРОДАЮТЬ АМЕРИКАНСЬКІ КОРАБЛІ

Морська комісія у Вашинґтоні дістала від „Нютекс Стімшіп Корпорейшен" просьбу дозволити їй продати її три малі кораблі одному морському підприємству у Валії.

ЗУДАРЕННЯ ПОРТОВИХ ЧОВНІВ

На Іст Ривері в Ню Йорку зударилися з собою два портові човни, вживані до тягання барж у порті. Один з човнів занявся від удару. Підчас пожару один чоловік згинув у вогні, а 7 інших були сильно попечені.

ЗАЩИРО ДО СОВЕТІВ

РИМ. — Італійцям не припало до вподоби в промові Гітлера те, що він щиріше говорив за Совети ніж за Італію. Зате признають, що те, що говорив за версайський мир, є цілком те саме, що говорить Мусоліні. Протисоветський рух в Італії змагається з кожним днем. Ватикан заповів радіові авдиції, звернені проти комунізму.

БУДУТЬ УЧИТИ КАНАДІЙСЬКИХ ВОЯКІВ МОВ ФРАНЦУЗЬКОЇ Й НІМЕЦЬКОЇ

Згідно з рішенням міністерства народньої оборони в Отаві, канадійські жовніри, поки вийдуть з Канади, будуть учитися мов французької й німецької. Замісць звичайних лекцій жовніри будуть учитися тих мов розмовами й читанням.

ВІТРИ НЕ ДАЮТЬ ВІДКРИТИ ЛЕТНИЧОЇ СТАЦІЇ В НЮ ЙОРКУ

Великий трансокеанський літак „Американ Клипер" докінчив перший трансатлянтійський лет в оба боки, освішн в вівторок зполудня в Чарлстоні, Савт Каролайна. Мав він на собі 12 пасажирів і 2,000 фунтів почтових посилок.

Стацію в Чарлстоні для таких трансокеанських летів зроблено тому, що через вітри не порадно робити її в Ню Йорку або Болтиморі.

ДІСТАВ 30 ЛІТ ВЯЗНИЦІ, ЖЕНИТЬСЯ

Мов Авсвакс, 36-літній бандит, що в 1937 році вломився з вязниці, а два тижні тому був засуджений на 30 літ вязниці за участь у збройнім грабіжі в 1938 році, оженився в нюйорській вязниці з 28-літньою нареченою, що теж відсиджує вязничну кару за переховування Авсвакса. Шлюб давав їм той самий суддя, що засудив молодого на вязницю, а свідками шлюбу були члени грабіжницької шайки.

МОСКОВСЬКІ ОКУПАНТИ СТРІЛЯЮТЬ ДО СВЯТКУЮЧИХ „СВЯТО ЗЛУКИ"

РИМ. — Часопис „Ляворо Фашіста" подає, що одержав від свого кореспондента з Черновець (Буковина під Румунією) відомості, що советська червона армія стріляла в неділю, 21. січня б. р., до українських мас, що спішили у Львові до катедри св. Юра на богослуження з нагоди 21-літньої річниці злуки Західньої України з Великою Україною, що відбулася 22. січня 1919 р. в Києві. Є кілька осіб убитих. Переведено зараз нові арештування.

ЦІЛКОВИТЕ НЕЗАДОВОЛЕННЯ З СОВЕТІВ.

ЧЕРНІВЦІ. — Доходять із Галичини нові вісти про неспокої серед населення, що тут і там бунтується проти советської влади. Чека зарядило вивіз з Галичини в глиб Росії тих українських провідників, що їх арештовано в перших днях „советського визволення". Переводять нові масові арешти, головно серед української націоналістичної молоді.

Що є з „німецькою інтриґою"?

З приводу подій на західньо-українських землях притихла трохи протиукраїнська аґітація, що постійно звязувала українську визвольну боротьбу з „плянами Гітлера" і „німецькими аґентурами". Усі тепер свідками, як Совети нищать український самостійницький рух та як не зазнають із цього приводу ніякої перешкоди з боку Німеччини, що чим далі тим є з ними у більшій дружбі.

ДАЛЬШІ ПОГОЛОСКИ ПРО НІМЦІВ У ГАЛИЧИНІ.

ЧЕРНІВЦІ. — Утікачі з Галичини далі подають, що таки є німецькі війська в Галичині та що советські частини поволі забираються. Толкують собі це тим, що Совети не можуть дати собі ради з Галичиною. Кажуть далі, що німецькі війська мають під своїм зарядом залізницю, що лучить Румунію з німецькою територією, але це не є та залізниця, що йде через Львів, а бічна, що йде через Дрогобич і Станиславів.

ЗА ЩО СУДЯТЬ?

ЧЕРНІВЦІ. — Українські провідні люди, що їх арештувала советська влада, є змушені відповідати за придумане Советами обвинувачення в тому, що вони „за німецькі гроші фінансували український визвольний рух".

ВІЙНА ЗА НОВИЙ ПОДІЛ ЕВРОПИ.

БЕРЛІН. — Такою є теперішня війна в розумінні націстів. Таке заявив Гітлер з нагоди сімлітньої річниці народин націонал-соціялістичної влади. Казав, що Німечина вже готова до наступу проти тих, що захотіли війни. Тепер її будуть мати і на заході, в повітрі й на морі. Підкреслив, що є „соціяльна" війна між тими, що мають, і тими, що не мають. Висказував глумливо про „справедливість" Чеймберлинів і Анґлії, для яких „біблією" є версайський договір.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ НАЛЕТ.

ЛОНДОН. — Користаючи з мраки, знову коло 20 німецьких бомбовиків літали над просторами анґлійського побережжя, обкидаючи бомбами кораблі. Про величину шкоди нема певних даних. Німецьке звідомлення подає, що німці знищили впродовж двох днів 18 кораблів й втратили один літак.

БОМБАРДОВАНО КРОНШТАД.

ГЕЛЬСІНКІ. — Совети продовжують бомбардування фінських міст. До цього призначено коло 200 літаків. З них, як подають фінські звідомлення, знищено вже 21 літак. А коли зважити, що такий літак коштує $100,000, то це поважна матеріяльна втрата, не зважаючи на втрату людей. Та щоб відплатити Советам за ті налети, влаштували італійські летуни-добровольці налет на советську твердиню Кронштад, що є недалеко Ленінграду.

БУТИ НА ПОГОТІВЛІ.

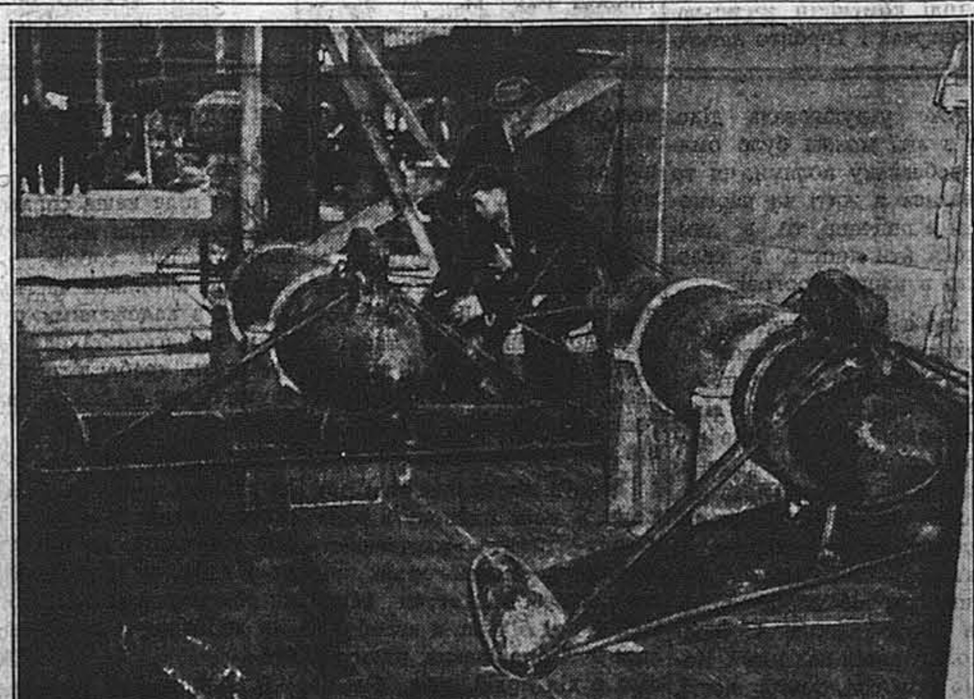
ПАРИЖ. — Тотальна війна може зачатись кожної хвилини. Таке тепер припускають у Франції. Думають, що німці таки пробуватимуть здобути Лінію Мажіно, а можливо зачнуть атакувати Францію, напавши наперед на Бельгію.

„АНҐЛІЯ І ФРАНЦІЯ ДІСТАНУТЬ БОРОТЬБУ, ЯКОЇ СОБІ БАЖАЮТЬ".

БЕРЛІН. — Так звучить великий заголовок часопису „Фелькішер Беобахтер", що вважається органом Гітлера. Це заголовок над останньою промовою канцлера.

НЕ ЗНАЄ ІСТОРІЇ Й БЕЗ ДОБРИХ МАНЕР.

ЛОНДОН. — У міністерстві заграничних справ сказали по промові Гітлера, що з неї видно, що Гітлерові бракує знання історії й товариської оглади. Крім того його самохвальба є тепер нижчого калібру, ніж була передше. Кажуть, що коли Гітлер заявляє, що Анґлія зачала війну задля „торговельних користей", то хай собі він пригадає, що писав у „Майн Кампф", що останньої світової війни Німеччина воювала за хліб, а Анґлія за свободу.

ПАРАВАНИ ПРОТИ БОМБ.

Британський корабель „Самарія", що заїхав до нюйорського порту був засоблений у такі прилади, які спускається понад перед кораблем, коли він переїздить через наміновані простори. Пила цеї машини розрізує ланцюхи, котрими причіплені міни, через що міни виплинають на поверхню моря, де їх можна розбивати стрілами з гармати.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ РОБИ ДРУГОМУ, ЩО ТОБІ НЕМИЛЕ

Американська преса присвячує тепер багато місця Польщі. В деяких ґазетах цілі сторінки завалені меморіялом, котрий польський єпископ з Позная, примас Польщі Гльонд, предложив папі римському в справі трактування поляків німецьким урядом.

Цей меморіял — без сумніву лячний документ. Показує він великим числом фактів, як німецький уряд знущається над поляками, що попали під німецьку окупацію. Першу вагу звертається очевидно на трактування поляків на церковному полі. Закидається німцям безосновне закривання церков; вязнення, побивання, понижування, ба навіть убивання священиків; розвязування церковних шкіл і інших установ; обезчещування церков, Св. Дарів, вівтарів; конфіскату й грабіж церковних і монастирських дібр, і таке інше. Читаючи меморіял, набирається враження, що просто нема ніякого насильства супроти віри людини, якого не поповнилаб німецька окупаційна влада.

Американські ґазети назагал приймають подані в меморіялі висновки за правдиві. Навіть ті ґазети, що не хотіли би в них вірити, що хотіли би переконати своїх читачів здержатися з вирішуванням, признають, що не мають можливости переконатися про вартість поданих фактів з огляду на те, що німецька влада не пускає в окуповані польські провінції чужих кореспондентів. Супроти цеї заборони ґазети схиляються до приняття меморіялу за правдивий у цілій основі. Приймають навіть, як єпископ Гльонд добачує в переслідуванні поляків бажання німців знищити зовсім польську національність.

Що меморіял заслугує на увагу публичної опінії світу, про це не можна сумніватися. Заінтересованими в його публікації є не лише поляки й католики, але й люди інших вір і інших національностей, бо всякі утиски мають тенденцію поширятися й обхоплювати щораз ширші кола. Ніхто цеї правди так гарно не доказав, як власне поляки. У цілому лячному меморіялі єпископа Гльонда нема ні одного утиску, ні одного переслідування, ні одного насильства, якого не поповнили би поляки супроти непольських народів, що колись попали під польську окупацію, як нині поляки попали під німецьку. Коли яка ріжниця може бути, то мабуть не на користь поляків. Бо коли меморіял вичисляє один факт закриття церкви під покришкою, що вона може завалитися, то українці в подібному меморіялі моглиб вичислити десятки закриття православних церков під цею самою покришкою. Коли єпископ Гльонд протестує проти наміру німців нищити поляків, то українці моглиб теж навести цілу низку виразних заяв поляків, що їх ціллю супроти українців повинно бути знищити українців як національність.

Коли нині поляки знайшлися в такому самому положенні, в яке вони ставили українців, то українцям певно не на часі тішитися з польської недолі. Від польських терпінь українцям певно краще не стане. Одначе в цей мент українці не можуть не пригадати польської поведінки, щоби поляки могли тепер відкритим самопризнанням дати доказ, що вони свою лекцію вже дістали й на будуче не будуть іншим робити того, що, видно, їм самим таке немиле.

ХТО ВИГРАЄ ВІЙНУ

Канадійський часопис твердить, що аліянти. Приходить до такого висновку, слідкуючи за большевицькою пропаґандою.

Заповіддю, що аліянти є в дорозі до виграння теперішньої війни, є це пропаґанда аліянтських, до того створених міністерств, ані цензура над телеґрафічними вістями з поля війни, що затаює дійсну правду, але, на диво, поступовання комуністів поза границями Советської Росії. Советам цілком не йде про те, щоб котра з воюючих сторін виграла війну. Навпаки, їм іде про те, щоб обі сторони програли цю війну, а виграв Третій Інтернаціонал. Таке пише, і то не без певної рації, часопис „Торонто Сатордей Найт" у статті п. з. **„Московські прикази".**

У тій статті знаходимо осьтакий уступ:

„Якщоб хтось із нас чув якусь непевність щодо того, чи аліянти під теперішню пору є на дорозі до виграння війни, то про те повинно нас рішучо запевнити поступовання комуністів, що стараються запобігти тому, щоб аліянти не виграли її заскоро. Комуністичну „партійну лінію" стисло диктує Москва, а того диктату придержуються в найменших подробицях канадійські члени партії, без огляду на те, які карколомні скоки він може за собою потягати. І так, наприклад, у першім тижні квебекської виборчої кампанії „Ди Клеріон" (комуністичний часопис у Торонті, який уже влада заборонила) завзято виступав проти премієра Дюплесі. Він помістив навіть статтю проти нього зпід пера квебекського секретаря партії, Райерсона, якого зручність в охороненні себе перед засудженням на вязницю, на підставі колодкового закону Дюплесі, незвичайно подивляли роками всі добрі комуністи. Одначе поки минув другий тиждень квебекської виборчої кампанії, одержано з Москви вказівки щодо „партійної лінії". А це мало той наслідок, що „спільний (злучений) фронт" пішов цілком на бік, бо демократії показалися однаково злими, як і тоталітарні держави, і треба було їх осудити за безкорисне продовжування війни в користь капіталістів і знищення робітництва. Щобільше, кожного, хто здавався перешкоджати старанням вести успішно війну, треба було підпирати. З тої причини часопис „Клеріон" дуже зручно й без найменшого невдоволення змінив становище, заняте передше, і почав дуже ставати в обороні повороту до влади уряду Дюплесі — який одначе, що з жалем мусимо ствердити, не показав за це ніякої вдячности. Від тоді комуністи засипували Монтреал і Торонто летючками, в яких домагалися від населення, щоб збунтувалось і домагалось негайного миру.

„Ніщо з того, що сказане, не було роблене з прихильности до Німеччини, бо ані Москва, ані Комінтерн не є прихильні Німеччині. Це зроблено через політику комуністичної партії по цілім світі, якій дає прикази Москва, щоби продовжати війну до повного виснаження воюючих. Найліпшим способом продовжати війну є ослаблювати сторону, що зачинає перемагати. Якщо в німців будуть показуватися признаки, що вони перемагають, то комуністи будуть старатися їх ослабити таксамо, як тепер ослаблюють аліянтів".

Оттак демаскує дволичність комуністів торонтонський журнал. Неменше дволичними є й **українські комуністи** в Канаді, що є, як відомо, сліпим знаряддям московської політики, а прикази одержують від своїх червоних босів неукраїнської національности у Торонті і Ню Йорку. Кілька тижнів перед війною їхній редактор, іще з двома камратами лазив до польського конзуля в Отаві з чолобитнею й святим запевненням боронити ненарушимости границь Польщі. Одначе за місяць, коли Москва наказала большевії осуджувати польський уряд, той самий редактор почав осуджувати і ганьбити той самий уряд, якому складав чолобитню і обіцяв поміч канадійських комуністів. Робив він це цілком на взір тої лестивої собачки, що, побачивши, що помилилася, починає показувати покору і леститися свому панові, якого диктату зпочатку не зрозуміла. І от виписувала собачка на Гітлера найбрудніші лайки, а прийдуть роковини приходу його до влади і Сталін вишле Гітлерові ґратуляції, то й комуністична собачка буде тим радіти і кричати, щоб Гітлер довго жив і правив Німеччиною та тимсамим нищив комунізм.

ХТО ЗГИНУВ, А ХТО ВИРЯТУВАВСЯ?

Про наших **політичних вязнів, що були в давніх польських тюрмах,** маємо досі такі певні дані:

В німецькім таборі Отмахав знаходиться понад 150 бувших політичних вязнів. Між ними є: Дарія Гнатківська, Лебідь, Олена Жарська, Олена Штокало, Теофіля Яворська, Марія Волошин, Дарія Риль та ще кілька українок. Є там три українські священики: парох із Стрия о. Р. Цурковський, о. Г. Музичка, декан села Чертеж коло Журавна, о. Дубицький із Люблянець коло Стрия.

Багато наших вязнів загинули підчас конвою українських вязнів із Пйотркова до Варшави. Між застріленими польськими жандармами є Іванна Гриціляк із Перемишля. Політичного вязня Романа Мигаля розстріляно в Тарнові. Він був свого часу засуджений на досмертну вязницю. При транспорті українських політичних вязнів із Сєдлєц до Берестя застрілили польські жандарми інжиніра Мельниковича з Маслосоюзу та Северина Маду, що був засуджений у львівськім політичнім процесі на досмертну тюрму.

З тарнівської тюрми видобулись понад 150 українських політичних вязнів. Між ними є: Мицик (засуджений на 15 років), Ярослав Старух (13 років присуду), Василь Ривак, Яків Бусел, Степан Пшеничний, Ігор Шубський, Михайло Коржав, Микола Скопюк, Михайло Лапунька, Поляновський, Закоштуй, Микола Мостович, Микола Кос, Микола Запухлий, Ярослав Горбовий, Олекса Бусел, Грицай, Хомишин, Евген Кручовий, Андрій Луцик, Павло Луцик, священик Таборовський, Яковлів-Церкевич і інші.

При транспорті з Сєдлєц до Берези вдалося втекти політичним вязням Миколі Климишинові й Матлі, засудженим на досмертну вязницю, та Миколі Лемикові, засудженому на досмертну тюрму за вбивство секретаря советського консуляту у Львові.

Видістались на волю в інших польських тюрем такі політичні вязні: о. Кладочний, Василь Качмар, Роман Рак, Остап Рудакевич, Іван Мітрінґа, Дмитро Грицай, Ростислав Волошин.

Видані, чи виселені?

Пресова аґенція „Трансконтіненталь Прес" подала, що внаслідок умови між Німеччиною і СССР німці видали советській владі 200 українських націоналістів, що були на листі, зладженій через ГПУ. Ця вістка потребує потвердження або вияснення. Тимбільше, що про те саме подає польська ґазета „Ґлос Польскі" трохи інакше, коли пише таке: „Німці відіслали коло 200 українських родин на територію, окуповану Советами". А це може відноситись до добровільної чи примусової виміни населення.

ВТЕРТІ ЗАСАДИ І ЖИВІ ДОПОВНЕННЯ

Про померлого недавно сенатора Бору говорять, що він відзначався тим, що все йшов наперекір більшости. А нераз наперекір своїм власним, попередньо висказаним думкам. Він мав вроджену нестримну волю йти окремими, невтертими шляхами, навіть коли ті шляхи були невідомі і була велика правдоподібність, що вони не ведуть до властивої цілі. Проте Бора пускався на ті стежки і не соромився того, коли вони справді не запроваджували його до цілі.

Всежтаки про Бору нині говорять, що він відігравав в американській політиці величезну і дуже корисну ролю. Бо своєю оригінальною вдачею він часто дійсно натрапляв на такі стежки, що були добрі і вели краще до цілі, ніж старі відомі стежки. З другого боку, коли навіть йому не вдалося знайти кращої стежки, то своїми зусиллями він морально скріпляв тих, що йшли старою стежкою.

Вихвалюючи Бору, американські ґазети підкреслюють, що кілька таких Бор у такім збірнім тілі, як американський конґрес, все відіграють дуже корисну ролю. Вони оживляють думку, штовхають людей до оригінальних потягнень та не дають конґресовому думанню плісніти в рамцях загально принятих засад. Але ґазети всетаки натискають слово „кілька". Бо колиб у збірнім провіднім тілі знайшлося більше таких оригінальних людей, як Бора, то вони перестали би бути корисні, а їх оригінальність розбивалаб усякий корисний почин.

Коли в сенаті засідає біля сто сенаторів, а в конґресі коло чотири і пів сотки представників, а серед них усіх є кілька Бор, то нема страху, що ті Бори скаламутять цілим конґресом. Зате є запорука, що ті Бори будуть держати всіх конґресменів у вічній напрузі. Вони не дадуть їм ухвалити ні одного закону, не передискутувавши того закону наперед до найменших подробиць.

Маючи на увазі ту ролю, що її відіграв Бора в американськім конґресі, можна сказати, що деколи добре, коли людина не держиться вперто своєї партії, а навіть своїх власних, висказаних попередньо думок. Бо занадто невільниче придержування раз висказаних думок робить думання штивним.

З другого боку, треба знати тому міру. Бо колиб усі конґресмени, чи хочби половина з них, захотіла бути Борами, то вони обернулиб конґрес не в провідне законодатне тіло, тільки в якесь безголове збіговище, в якім кожний говорить раз так, другий раз інакше.

Випадок із Борою ще раз доказує, що життя це скомплікована річ. Воно вічно пливе між обома крайностями, а мудрість чоловіка полягає в тому, щоб обі крайности виминати. Але, виминаючи крайність, треба памятати, що це вимінання може також допровадити до крайности. Із такого вимінання деякі безхребетні одиниці роблять собі основу своєї життєвої мудрости.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Г. Ш., Балтімор, Мд. — Якби ми оголосили ще й годину, то вже мусілоб іти як „платне оголошення". Хочемо йти усім на руку, як далеко це можливе. Часопис мусить також з чогось „жити". Це теж народня справа. І то дуже важна. Тому ті, що подають платні оголошення про ріжні збори чи наради, допомагають тим існуванню часопису. Інакше ми не моглиб удержатись, бо за ту ціну, яку платять члени У. Н. Союзу за „Свободу", неможливо видавати щоденну ґазету.

Д-р А. Т. К., Дітройт, Міш. — Дякуємо за витяги з американської й польської преси. Надсилайте такий матеріял, бо він цікавий.

М. Г., Джерзі Сіти, Н. Дж. — До виказу жертв з братства св. І. Хрестителя, від. 270 УНС, додати: Я. Сай $1 і Меланія Сайчук 25 ц.

ПРАКТИЧНИЙ ПАТРІОТИЗМ

62 ніпонські (японські) робітники, що працюють в Алберні в Брітіш Коломбії, відложили свою плату за один день праці для домініяльного уряду на оборону Канади. Отак уміють проявляти патріотизм старі практичні народи: не гучними словами, але доцільними ділами.

Клявдія Бобикевич.

У ТІНІ ГЕРОЇВ

(Спомин з недавньо минулого).

19)

Прийшла пора сотникові оповісти свої переживання. Як і де переходив кордони. Куди звертався по поміч та вказівки.

І сотник оповідав. Заохочений отаманом і бачачи, що ми свої, певні люди, він не таївся ні зо своїми пережитаннями, ні пригодами. Плила цікава розмова про діла, що мені ніколи не прийшлиб на думку! Передо мною відчинився чужий, мені невідомий досі світ, повний небезпеки, пригод та наражения життя.

З того оповідання я перший раз довідалася, що в кожнім прикордоннім селі по обох боках границі були свої звязки, свої вістуни, і вони вели від села до села аж... під Київ! Люди повідомляли себе взаємно. Переводили звідунів поміж ворожі частини й переховували перед шпигунами й очима непевних людей. Це були одиниці, повні святої посвяти для нашої великої Ідеї! Вони були добре свідомі великої небезпеки й тої кари, що їм грозила. Вони наражалися на певну, неминучу смерть, а однако... ніщо не здержувало їх у сповненні великого діла, до якого зголосилися добровільно. Це були ті безіменні герої, в повнім значінні того слова. Бож ніякої заплати не ждали, не брали. Це якась неописана сила пхала їх до цього. Зимова пора дуже утруднювала діло. Коли в літі можна було оминути небезпеку полями, чи то заховатися в житі чи переночувати в пшениці, то в зимі мусілося йти просто в село. Просто в пащу ворогові.

„А що є дуже дивне, що до наших дуже небезпечних вістових завдань і переправ голосяться хлопці, майже діти, що з якоюсь неймовірною посвятою та завзятістю доконують великих діл! І я нераз питаю себе, звідки в них ця сила посвяти, та жадоба діла й перехитрування ворога? А були випадки, що ворог переловив таких хлопців і страшенно знущався над ними. Копав по всім тілі, ломив кості, відрізував вуха, виколював очі... Не можу навіть описати, що за муки видержували ті малі герої, поки... померли. Але... не зрадили! Не сказали, звідки прийшли, куди хотіли, хоч старим людям аж серце краялося на ті знущання, на нелюдські муки... Це були невідомі герої наших визвольних змагань. Чи може їх хтось почислити?"... — кінчив сотник Бондаренко.

А кордони переходили вістуни всіх частин. Сотник запевняв нас, що Львів мав точні звідомлення про тайні та явні події в Україні, і, не зважаючи на всякі заборони й гострі кари, вісті напливали що дня. Все сумніші та гірші...

Пізно в ніч велися такі розмови. Я мала одиноку в житті нагоду пізнати жертвенність невідомих людей-героїв, що служили своїм життям нашій Ідеї! І чим більше я вглиблялася в ті оповідання, вдумувалася в хід подій, тим більше маліло значіння мого особистого „я".

Чим же то я прислужилася нашій великій справі? З року в рік, у вигоді, добрі та безділлі. Чиж зможу коли зрівняти себе з одним таким невідомим звідуном, хлопцем, що без надуми й вагання жертвував молодим життям?... Гей, чим же?

А чи піде наша справа вперед, коли лише мала частина жертвуватиме собою, як ті звідуни, а більша частина сидітиме з заложеними руками, як я, та багато таких? А час не стоїть, треба ділати, треба служити нашій Ідеї. Лише чим і як?...

Закордонні вже давно пішли спати. Отаман з жінкою до своєї кімнати, а сотник у нашій гостинній, де була ялинка. Я чула, як біля мене дихали рівномірно мої діти. Як тикав годинник у довгу зимову ніч...

В моїй голові звучали все ще слова сотника, що так удало оповідав свої пригоди. Але моє моральне чуття було сильно захитане. Чим, чим прислужитися мому безталанному народові? Чим помогти йому в його нерівному змаганні за існування, за волю?...

Я щиро признаюся, що хоч як намагалася винайти якийсь хосенний висновок, вихід із того пригноблюючого положення, то ніяк не знаходила.

І я, що не знала ніколи жадної зависти, заздрости про ніщо в світі лиш про власну державу, що я її завидувала всіми силами своєї душі, коли бачила, як інші народи нею гордяться й пишаються, а завидувала тим малолітнім хлопцям, що могли служити Ідеї! Це чувство наче врізувалося болючо в мою душу, що аж віддих відбирало.

„А то лише тому, що я жінка! Від віків клятою долею до горшків, до печі, до колиски, до голки і веретена, до всякої служби та пониження призначене ество! Споконвіку! Цеж проклін Бога, відколи світ світом! Бо колиб я чоловіком була"...

Не було й мови про якийсь сон або спочинок. Я толкувала собі, що я також ішлаб, як сотник, через кордони. У дощ, у сніг, у бурю й громи. Я маловажилаб усі небезпеки, важила життям кожної хвилини для нашої великої мети!... І з якою радістю! Гей, гей...

(Дальше буде).

СПОРТОВЕЦЬ НА ФРОНТІ.
Пека Ніємі, найкращий лещетар на віддаль 50 кільометрів, тепер служить у фінськім війську.

НА РІЖНІ ТЕМИ

„ПРАВДА" ПРО ВИБОРИ В ГАЛИЧИНІ.

Кличе московська „Правда" комуністів до виборчої акції в Західній Україні, бо, мовляв, там іще мають великі впливи останки кляс визискувачів, буржуазних і націоналістичних, кулаки й духовенство.

Крім них, каже „Правда", є ще агенти й комівояжери лондонських і паризьких імперіялістів.

До недавна ми чували з боку „Правди" багато про аґентів німецьких імперіялістів. Що сталося з ними? Чи перестали існувати, чи може їх імперіялізм уже дістав благословенство з Москви?

ПРОТИЦЕНЗУРНА ХИТРІСТЬ.

Подає один чужий дипльомат у Вашинґтоні, як то його приятель у Німеччині потрафив хитро перепустити через німецьку цензуру вістку, що пожива в Німеччині не зовсім добра.

Сказано в листі: „Не журися за нас. Нам живеться тут дуже добре. Наша пожива зовсім така добра, як пожива в готелі св. Антуани в Женеві". Готелем св. Антуани в Женеві називать вязницю.

Це щось таке, як в одному українському листі з Галичини: „Тепер у нас іще краще, як було досі".

ЧОМУ?

Пробував полковник Бек, бувший польський міністер заграничних справ, виїхати з Румунії до Франції й не міг. Мусів остатися в Румунії.

Сказано: не дали дозволу. Та не сказано: чи Румунія не дала дозволу на виїзд, чи Франція не дала дозволу на приїзд, чи може й одно й друге?

Як це кажуть про тих, що по панських дворах люблять ходити: чи тому він ходить, що пани в двори просять, чи може тому, що хлопи в хати не пускають?

ПОСТРІЛЕНА? КИМ?

Дістається нарешті до ґазет вістка, що анґлійська шляхтянка Фримен-Митфорд, приятелька Ґітлера, що недавно тайком вернулася з Німеччини до Анґлії, має дві кулі в голові.

Колиж уже подається до відома це, то чомуж не сказати, хто її пострілив? І як це її дозволено виїхати з Німеччини в такому стані?

МОРАЛЬНА ВІЙНА.

На бенкеті Нюйорської Адвокатської Палати виступив Джан Лорд О'Брайен, асистент федерального прокуратора підчас адміністрації президента Гувера, з промовою, в котрій діткнувся питання: чи розумно це бути проти участи Америки в війні, а рівночасно осуджувати явно агресивну політику Німеччини, Росії і Японії, як це робить президент Рузвелт?

О'Брайен заявляється за президента Рузвелта. Мовляв, можна робити й одно й друге. Осудження агресивної політики Німеччини, Росії і Японії ще не мусить конечно затягнути Америку до війни проти тих держав.

До того аґресія є аґресією й у таких справах моральної невтральности нема.

ЩЕ ДАЛІ ТАЙНА.

Урядники департаменту стейту у Вашинґтоні кажуть, що вони все ще не знають, що було причиною затоплення британського корабля „Атенії" 3. вересня 1939. року. Це затоплення німці приписали анґлійцям у ціли втягнення Америки у війну, а анґлійці німцям. Американці прочитали вже сотки заприсяжених зізнань свідків і все ще не можуть прийти до певного висновку.

Такі клопоти все походять з того, що хтось пробує дійти до висновку на основі фактів. Краще доходити до висновку на основі свого бажання: бажаєш перемоги німцям, винуй за затоплення „Атенії" анґлійців; хочеш перемоги анґлійців, винуй німців. Є люди, що так рішають справи й навіть мають претенсії на думаючих людей.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЦЕРКВА И ІНТЕЛІҐЕНЦІЯ.

Церква є важним живчиком життя народу.

Найкраще бачимо це в житті американського народу. Ніхто не заперечить впливу церкви на життя американського народу. Тому й таку саму ролю повинна грати церква й серед нашого народу в Америці.

З історії знаємо, що наша церква, з хвилею охрещення Руси-України, стала джерелом, а навіть духом української культури. Ту ролю повинна церква затримати й сьогодні. Положення українського народу є траґічне, а церква це та інституція, що є аполітична й може стати осередком обнови й обєднання народу. Ось тій нашій церкві, головно в Америці, стараються відмовити авторитету народньої провідниці, бо церква не грає і не може грати ролі якоїсь політичної партії, чи орґанізації. Та великий блуд повнять і велику шкоду наносять народові ті, що поборюють церкву!

Церква не знає вузько-партійної плятформи, бо має на цили добро всього народу!

Розуміється, що ніхто не може заборонити критики діяльности провідних одиниць з духовного стану, як вони заслужили собі на те та однак це не дає ніякої моральної підстави поборювати оту світову інституцію.

Багато зла через відступлення від церкви ввели в наш нарід наші інтеліґентні сили.

Проґрес думки не став у нас проґресом творчим, а радше гамульцем у здоровому розвойові життя і причиною відступства від церкви.

Інтеліґенція наша — в більшій мірі — не цікавиться громадським життям, яке ведеться саме при церковних громадах. А деж у більшості є всі оті відділи запомогових орґанізацій, ОДВУ, Гетьманців, Січей, як не при церковних громадах? Церковні громади дали початок і всьому нашому народньо-політичному життю в Америці.

Тому під цю пору, коли бажаємо злуки і зєдинення нашої іміґрації, мусимо зачати це від церковних громад. А тимсамим не сміємо лишати на боці церкви і її проводу.

Інтеліґенція повинна вернутися назад до своїх церковних громад і працювати з церквою і з її проводом для добра народу.

„Бо, коли докторові, адвокатові, торговщикові й т. д. не треба Бога ні церкви, — то і я обійдуся без них" — каже неодин наш громадянин. І він теж бокує від церкви, або її поборює, а тимсамим вносить роздор і розбиття в свою громаду.

Відприклад Стараймося направити це зло!

Інтеліґенція і духовенство, як поробили які промахи в минувшині, то під теперішню хвилину треба це все забути, а інтеліґенція в таку важну хвилю повинна щиро стати в поміч духовенству, церкві і її проводові, й зачати це від своїх місцевих церковних громад.

При такій гармонійній і щирій праці можна рахувати на імпозантний і позитивний вислід і Всеукраїнського Національного Конґресу в Америці!

Коли маємо робити щось добре й вивести народню справу на чисті води — берімся до всього всі, з чистим серцем, з ясною думкою, з нескривленою душею, з одним бажанням віднови народнього життя. А при тому не минаймо церкви.

о. П. К.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

КОГОЗ, Н. Й.

Рішення в справі конґресу.

Братство св. Петра і Павла, від. 57 УНС, на своїм мітінґу 14 січня ц. р. піднесло справу українського конґресу. Дискутували довго і застановлялись, чому не всі тутешні наші українські орґанізації мають охоту разом відбути цей важний у теперішню хвилину конґрес.

Проти конґресу виступають головно всякі большевицькі недобитки, які величають Сталіна „визвольником", замісць величати його „катом українського народу", на що він вповні заслугує. Збори рішили піддержати один конґрес і на начили делеґата на цей конґрес.

Т. Маліґловка.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ.

Річні збори і ювилей.

В неділю, 21. січня ц. р., відбулись у нас річні збори місцесцевого 206 відділу У. Н. Союзу. Цього року наш відділ святкував 30-літній ювилей свого існування. В нашій місцевості існують іще три відділи УНС. Серед них наш 206 відділ в останніх часах здобув перше місце під оглядом приєднування нових членів. Він побив не лише їх, але також всі інші відділи нашої орґанізації на терені Нової Анґлії. Він має вписаних до У. Н. Союзу 312 членів.

На зборах вислухано з зацікавленням звіти урядників. Голова, п. І. Околіта, у своїму звіті говорив, що в 1939 році майже всі рішення товариства були виконані і хоч минулого року вмерли 4 члени і товариство мало великі розходи, то осталося в касі товариства чистого доходу $253.08. Товариство брало активну участь в українськім громадськім житті і давало поміч місцевій укр. православній громаді.

Фінансовий секретар, І. Кокольський, подав докладний звіт з діяльности товариства за минулий рік. Членські вкладки в минулім році виносили $937.25. Доходи з підприємств $181.32. Зібрано і переслано до голвної канцелярії УНС $6,319.50. Разом оборот був $8,036.79. Розходу було $7,778.71. В розхід увійшли гроші, які вислано до головної канцелярії. Виплачено посмертних $600, як бенефіт для хорих і на лікарів $702.90. Жертвовано на Карпатську Україну $25, на Світову Виставу $25, на прав. парохію $25. Решта видатків це платні урядникам відділу, оплати за салю на збори і т. п. По відтягненні розходів від приходів осталося на наступний рік у касі як чистий прихід $528.08.

Товариство з кінцем грудня 1939 р. має грошевого маєтку $15,901.04. Зорґанізовано нових членів 17, суспендовано 2 старших, видано переступні листи 4 старшим і 1 дитині. Перейшли до старшого роду 15, померли 4 члени. Члени старі оберпечені на суму $206,250, діти на $24,000. Разом $230,250. Касієр, Мойсей Копернюк, заявив, що звіт вповні погоджується зо станом у касі. П. Олекса Костюк в імені контрольної комісії потвердив, що книги знаходяться в повному порядку.

По звітах розпочались довгі дискусії над плянами й проєктами праці на черговий рік. Ухвалено влаштувати підприємство, щоби придбати більше грошей до каси. Ухвалено справити 30-літній ювилей відділу. Широко обговорено справу всеукраїнського конґресу. Ухвалено, щоб уряд і члени взяли участь у вічах, що мають відбутись 28. січня і 4. лютого.

Вибрано уряд на наступний рік у такому складі: О. Косюк, предс.; Н. Вецал, заст. предс.; П. Стойко, касієр; І. Околіта, заст. касієра; І. Кокольський, фін. секр.; М. Яцишин, заст. ф. секр.; П. Сталевий, рек. секр., І. Вепер, заст. рек. секр.; Т. Лаба, М. Копернюк, В. Дудун, контрольна комісія; М. Фірман, О. Колісник, доглядачі хорих; Ю. Самборський, М. Проборівський, В. Козак, мирові судді; Й. Кава, капітан; І. Паньків, бібліотекар; І. Комуніцький, П. Соломко, хорунжі; Й. Виспянський, Й. Ключевич, дверники.

І. Кокольський, фін. секр.

ВИСАДИЛИ ДИНАМІТОМ ЗАКАМЕНІЛОГО МАМУТА

Майнери, що копали в копальні Тарґі в Килґор, Айдаго, стрінули на своїй дорозі закаменілого мамута. Він лежав на своїм хребті з витягненою трубою, видно в позиції, в якій упав у болото й затонув. Щоби протерти собі дорогу до роботи, майнери мусіли підложити під нього динаміт і розбити його.

Багато вчених висказують жаль, що їх не повідомлено про відкриття. Майнери кажуть, що довкола мамута лежали з усіх боків скали, отже вони не могли його обійти.

ЗАЛІЗНИЧА ДОРОГА КОЛО СОНСЕТ БІЧ, КАЛІФОРНІЯ, РОЗБИТА ХВИЛЯМИ.

САМООСВІТА СЛУХАЧІВ РАДІЯ

Кожної неділі від 4:30 до 5-тої пополудні вісімдесять радіових стацій НБС передають з Вашинґтону наукові лекції, яких кожного року реґулярно слухає біля три міліони людей. Цю серію лекцій під заголовком „Світ є ваш" започаткувало державне просвітне бюро і веде свою наукову працю в порозумінні із Смітсонським Інститутом у Вашинґтоні, що є одним з найбільш відомих просвітніх установ в Америці.

Просвітнє бюро започаткувало передачу наукових лекцій на радіо ще в 1936 році. Вони все були дуже цікаві і повчальні. Слухачі захоплюються ними і від того часу до тепер більш як 400,000 осіб зверталися до згаданого бюра за додатковими поясненнями.

Ідучи назустріч тим людям, що слухають наукових лекцій на радіо, щоби поширити своє знання, просвітнє бюро у Вашинґтоні видало цілу серію наукових брошурок про ті предмети, що є темою наукових лекцій на радіо. Брошурки на наукові теми написані дуже приступно, бо їх писали досвідчені педаґоґи під директивою кураторів Смітсонського Інституту, що мають великий досвід у поширюванні науки. В брошурках крім звичайного тексту пояснюється картини, ґрафи, ілюстрації і спис книжок, які треба читати для кращого зрозуміння даного предмету.

Вже вийшли з друку такі брошурки: Король Салмон, Хто Такі Індіяни і Колумбус, Дива Звуку, Землетруси, Історія Портлендського Цементу, Ґерманна Форд, Великі Малпюки, Безпечне Літання, Що Ми Винні Індіянам, Подорож по Амазонці, Історичні Жемчуги, Конкістадор Кортез, Різдво на Горі Вернов, Поступ Науки, Як Збудовано Залізниці, Зимова Погода, Запряження Електромагнетизму, Про Вулькани.

Всі згадані наукові брошурки можна дістати по ціні 10 центів від штуки, або доляра за 13 книжечок. По них писати на таку адресу: The U. S. Office of Education, Washington, D. C.

ФЛІС.

ВИГЛЯДИ НА ПОПРАВУ ФАРМЕРСЬКОГО ЖИТТЯ

Державне бюро рільничої економії передбачує, що 1940 року збільшиться попит на фармерські продукти і що тим самим життя фармерів значно поправиться. Згадане бюро основує своє передбачення на тім, що бизнесове життя в Америці вже починає оживляти і споживачі фармерських продуктів матимуть за що їх купувати. Крім того, є ще підстави думати, що европейська війна значно збільшить експорт деяких фармерських продуктів до Европи. Знавці господарських справ говорять, що внаслідок таких відносин ціна на фармерські продукти піднесеться вгору в більшій пропорції, ніж це було 1930 року. Загально ціни будуть вищі ніж в останніх двох роках. Кажуть, що найвище підскочить ціна на худобу, молочарські вироби, дріб, овочі та ярину. На бавовну і пшеницю мало.

Загальний дохід американських фармерів, разом з тим, що їм уряд виплачував, за останні три роки був такий: 1939 року фармери заробили $8,300,000,000; 1938 року $8,020,000,000; 1937. року $8,988,000,000. Рік 1937 був для фармерів найкорисніший.

Минулого року жнива в Америці не дописали, але збіжжя є досить як для домашнього вжитку так і для продажу за кордон. У Злучених Державах тепер є майже біліон бушлів пшениці. З цього дві третини зужиється тут, а решту продадуть за границю.

В бавовняному промислі також завважено поступ. Збільшилась і продукція бавовни і попит на неї. Припускають, що цього року в Америці зужиють 8,000,000 вязанок (бейлів) бавовни, а більш як 25,000,000 вязанок американської бавовни буде продано на світовім ринку.

Продукція молочарських виробів трохи занепала, але попит на них великий. Молочні засоби вже вичерпуються і є підстави думати, що продукція їх знов оживиться. Буде також попит на дріб і яйця.

Зо зростом цін на фармерські продукти підскочить і ціна їх продукції, кажуть знавці рільничої економії. Бо фармери будуть потребувати нової машинерії, на яку ціна також піде вгору. Але загально з оживленням домашньої торговлі і збільшенням вивозу фармерських продуктів за границю є певні вигляди на поправу фармерського життя в Америці. ФЛІС.

В лазні.

— Скільки коштує купіль?
— Чотири доляри.
— То прошу мені дати пів тікета за два доляри, а я викупаюся лише до пояса.

ПОЛІПШЕНА МОРФІНА

Морфіну часами запускають пацієнтам у шпиталі, щоб улекшити їм біль. Та морфіна витворює в тілі таку приємність, що з часом пацієнт так може привикнути до морфіни, що бажає, щоб якнайчастіше йому її запускували. Хтож витворив собі морфіновий налог, то поводиться, як божевільний, як йому не дати морфіни. От саме тому лікарі не дуже то раді запускати морфіну терплячим пацієнтам. Та от недавно два американські лябораторні досліджники, Линдон Ф. Смал і Говард М. Фич, винайшли й опатентували таку морфіну, що її зовсім безпечно можна буде запускати пацієнтам, бо вона не витворює налогу.

ЯК РОБЛЯТЬ ОПІЙ, ЯК ЙОГО КУРЯТЬ І ЯК ВІД НЬОГО ГИНУТЬ

Опій це один з найбільш одурманливих, але й рафінованих засобів, хоч виробляють його з невинної на око ростини — з маку. Не з зерят маку, бо з них можна в найліпшому випадку добути масну оливу й макух, — а з живого соку макового квіту. Його сіють у Китаю ранньою весною, та як тільки простори макових піль зацвитуть білими, рожевими та чорними квітами, китайці йдуть надтинати зелені голівки маку й випускають із них білу їх кров. Краплину по краплині, що спливає з зеленої головки вниз, вони її збирають у крихітні черепці, що прийвязані під шийкою макового квіту. Цей липкий сік китайці ферментують, сушать і збивають у грудки, — при чім чорніє і твердне як глина.

Приготування опію незвичайно складне і вимагає правдивої китайської терпеливости.

Коли опій у грудках має вже кілька місяців „віку", його розмочують у воді, розварюють в особливих кітлах, перетирають, додають води і кладуть, щоб вистоявся. Нарешті старанно фільтрують крізь окремі цідила, опісля знову варять, аж він згусне на чорну масу, подібну до розпущених сливкових повил.

Але новозготований опій ще не годиться для курення. Він мусить знову ферметувати, при чому китайці дбають, щоб він не заплеснів, або не прокис. Перетримують його в незвичайно чистих горшках, в усталеній температурі і щоденно дбайливо перемішують. Щойно, як ферментування закінчиться, опій закопують у горшках у землю й чекають, щоб він трохи постарів.

Як вино — чим старший опій, тим він смачніший і тим більшу має вартість. Я знаю китайця, що курить опій свого прадіда, як це лицює членові заможньої родини.

Хоч тут ще не кінець труднощам — ще треба вміти курити опій, та передовсім зготовляти люльки.

До цього теж потрібне особливе курильне приладдя: таца з лямпочкою, яку кладуть на тапчан (бо опій курять лежачи), щипці, голки, гачок, та нарешті сама довжезна люлька (дірава бамбусова тростина) з файкою, яку встромлюють майже під кінець бамбусу. Над лямпочкою з заокругленим склом, де є малий отвір, китаєць на двох довгих голках нагріває краплину по краплині опій та шкварить його, аж він цілком ствердне. Тоді заокруглює галушку і встромлює її в малий отвір у файці.

Щойно цю файку нагрівають над вогником лямпочки і сильним духом тягнуть опій, що сичить і видає з себе синій запашний дим.

На око це не складна річ, хоч приготовляти люльки це така делікатна робота, що треба мати до цього окремий талант та кількалітню практику, бо не кожний уміє приготовляти добрі люльки.

Не можна заперечити, що курити опій приємно, тим більше з самого початку. Загадка цієї отруї — привабливий настрій курильні, де лежать на колірових тапчанах при освітленні двох-трох лямпіонів, та врешті гіркавий запах опію і його втихомирливий вплив, — все це примани опію, який рідко коли випускає того, хто вже раз попав у його зрадливі пута. Спершу опій втихомирює біль, жаль, страждання та не розбуджує в людині жадних звірських ні навіть жадних „людських" інстинктів. Розбуджує хіба тільки приємні примари та милі спомини.

Спершу здається, що він має самі добрі прикмети і жадних хиб, і це власне його найхитріша примана. Але потім... Потім людина щораз то більше привикає, мусить уживати його більше, вона затроює свій організм і згодом уже не відчуває жадної приємности. Але вже запізно покидати курити, — опій стає необхідною для організму отруєю, без якої таксамо як і від якої іншої отруї, чекає смерть.

— Коли це правда, — питала мене якось в Европі одна моя знайома, — то яким же чудом китайці курять його від віків і ще досі від нього не вигинув їх рід?

Тут я хочу відповісти на це питання всім, кого це цікавить.

Передусім китайці не курять опію „від віків", а не більше як сто літ, від часу „війни за опій", коли англійці почали його вивозити з Індії. Потім їх організм не реагує з такою силою на опій, як організм людини білої раси.

А в тім не всіж китайці курять опій. Жінки, наприклад, дуже рідко — ця звичка могла би зменшити їх здібности материнства.

Звичайно китайці починають курити щойно під старість коли вони сповнили всі свої родинні обовязки та залишили на своє місце нове покоління, коли їх життєві сили вичерпалися. Вони курять, щоб осолодити собі старість, несвідомо приспішують смерть, що „забере їх у сні і нездатних до життя віднесе у засвіт", як вони кажуть. Рідко коли трапляється, щоб китаєць у силі віку курив (та тим більше тепер, відколи „заборонено" опій у Китаї), хіба що вживає його як „лік" на якусь хоробу або на вроджену слабість. Але що майже в кожнім домі є дід і курильня, то звичайно, можна мати вражіння, що всі китайці курять.

А над усе помилкова є думка, що від курення опію скоро вмирають. Це справа довгих літ. Це непомильна, хоч найповільніша з отрут. Затроєння найскоріше приходить у нас, людей білої раси. Від трьох років мого побуту тут я вже втратила трьох моїх добрих знайомих, що повмирали від курення опію в довгих муках, які могла вспокоїти тільки одна смерть.

Один з них, без огляду на свою колишню жвавість і бистроту ума, умер передчасним, безсилим дідом, збайдужілим до життя й до смерти. Пригадую собі його майже останні слова:

— Ні, не куріть! Опій не вартий того, щоб так страждати, не вартий, щоб за нього вмирати, хоч, скажіть мені, чи взагалі варто жити?

Це є питомий „світогляд" опійника, що спалив усю свою силу й віру в синьому димі опію.

Як я тільки приїхала на Далекий Схід, то один мій знайомий лікар дав мені дуже мудру раду:

— Коли правда, що вас палить бажання пізнати „тайну опію", то вже краще ковтніть добру його дозу, від цього за кілька хвилин пізнаєте аж до кінця його страшну „тайну". Спершу певну, розмірно велику насолоду, потім страшні муки, з яких визволить вас зовсім певна, хоч несамовита — смерть. Це краще, ніж розділяти цю роботу на довгі роки, які з вас зроблять нездатну до життя людину, живим трупом.

С. Яблонська,
Юнанфу (Юнан, Китай).

ПРИКРАШЕНА МІЛІОНАМИ ДОЛЯРІВ.

Дорогоцінності, з якими пані Спрекелз, відома міліонерка з Ню Йорку, зявилася на одному балі „Бо Артс" у Ню Йорку, оцінювали на повний міліон долярів.

ДЕНЬ КРАЄВОЇ СУСПІЛЬНОЇ ГИГІЄНИ

Департамент Здоровля міста Ню Йорку зарядив з приводу четвертого Дня Краєвої Суспільної Гигієни, що припадає на четвер, 1. лютого, низку відчитів, фільмових образків і графічних вистав.

День присвячений головно поборюванню венеричних недуг і сифіліса.

ПРОФЕСОР АРЕШТОВАНИЙ ЗА ПОДАВАННЯ ВІСТЕЙ

В Галіфаксі арештовано лектора Алана Фіндлея з правничої школи університету Делгавзі за те, що пробував передати якомусь Куінліфові в Копенгагені інформації про розклад та рухи військ, кораблів і літаків. Його випущено за порукою в сумі 5 тисяч долярів. Жалобу внесла Канадійська Кінна Поліція.

Лектор Фіндлі уродився 25 літ тому в Ватсон, Саск. Його батько був директором банку.

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(79)

„Вогні Тору", повторив Тарзан вдумливо. „Тепер мені зрозуміло, чому на рушті в ідола Панту не залишилось ні кусочка із трупа спаленого чоловіка. Воно так виглядає, що коли полумінь бухне, при помочі левного автомату, чоловік злітає просто в отсей вогонь". Очі всіх піднялися вгору і там дійсно побачили отвір.

Але цей отвір був завалений камінями. Тріскаюче полумя вдарило в цей отвір і розпливалось, немов червоні птахи. Нагло камінні брили, що замикали отвір, почали розкриватись. Полумінь бухнула вгору. В туж хвилину там, угорі, роздався страшенний крик якоїсь жертви. Гриявні нагадали собі те, що показувала їм королева.

Крик не тревав довго. За ним крізь отвір пролетів і сам чоловік, якого пекли на рушті божка. Він пірнув у полумінь і слід за ним пропав. „Ще одна жертва несамовитого божка Панту", завважив майор Буртон. „Це з нами всіми станеться, коли ті дикуни схоплять нас у свої руки", додав сумно Пері.

Та втім полумя змаліло. Не знати від чого. Тепер утікачі побачили, що понад полумям провадить камінний міст, десь через середину цього вогню. Він мусів десь опиратись другим кінцем. Можливо навіть, що він провадив десь на відкрите місце. Та мала була з того потіха, бо дальшу дорогу замикала сильна брама.